

Grootstedelijke onderwijsproblematiek in Zuid-Limburg

Vaak wordt niet beseft dat Zuid-Limburg zowel qua oppervlakte als aantal inwoners vergelijkbaar is met een stad als Rotterdam (zie illustratie). Nog minder bekend is dat het ook met dezelfde onderwijsproblematiek kampt als de grote steden. Zo is er in Zuid-Limburg een relatief grote groep scholieren uit kansarme milieus met zwakke schoolprestaties. Deze kansarme leerlingen zitten bovendien vaak bij elkaar in de klas op de basisscholen in bepaalde wijken en scoren vaak lager op hun Cito-toets dan leerlingen met dezelfde intelligentie afkomstig uit hogere sociale milieus. Hierdoor blijven belangrijke talentreserves van kinderen uit de lagere sociaaleconomische milieus onderbenut.

Een belangrijk deel van de onderwijsproblematiek in Zuid-Limburg kan worden toegeschreven aan de sluiting van de steenkoolmijnen in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw. Hoewel de provincie Limburg zich sindsdien enigszins aan haar achterstandspositie als economisch achtergebleven regio heeft ontworsteld, zijn delen van Zuid-Limburg de mijnsluiting nog steeds niet te boven. Vooral omdat de nieuwe banen in de commerciële en niet-commerciële dienstverlening onvoldoende werkgelegenheid bieden aan de laag opgeleide autochtone bevolking. Zo is, alle regionale stimuleringsinspanningen ten spijt, het hoge percentage inactieven structureel hoog, vooral in de stedelijke gebieden. Daardoor wijst het Sociaal-Cultureel Planbureau nog steeds veel postcodegebieden in Zuid-Limburg aan als armoedegebied. Meer dan de helft van alle schoolgaande kinderen in deze regio woont in zo'n armoedegebied. Onderzoek heeft uitgewezen dat iemands sociaaleconomische achtergrond en opleidingsniveau sterk gerelateerd zijn. Daarom is het niet verwonderlijk dat de schoolprestaties van veel Zuid-Limburgse leerlingen beneden het landelijk gemiddelde liggen; een kwart van de leerlingen presteert zelfs ver beneden dat gemiddelde. Dit terwijl Limburg van oudsher het imago had van 'mooie CITO resultaten'.

Deze onderwijsproblematiek wordt verder versterkt doordat degenen die het op school wel goed doen hun toekomst vaak buiten de regio zoeken. Bovendien heeft het onderwijs te maken met tweetaligheid. Naast een grote groep nakomelingen van mijnwerkers (derdegeneratieallochtonen) is er ook een aanzienlijke autochtone achterstandsgroep die de Nederlandse taal niet goed genoeg beheerst om er op school uit te halen wat er in zit. Diezelfde tweetaligheid maakt ook deel uit van de onderwijsproblematiek in grote steden, hoewel deze daar vooral gerelateerd is aan de aanwezigheid van 'etnische minderheden'.

De vergelijking met de grote steden gaat echter *niet* op als we kijken naar de beschikbare extra budgetten voor het sociaal beleid en onderwijsbeleid. Voor het Rijk bestaat Zuid-Limburg uit achttien merendeels kleine gemeenten en valt de regio dus niet onder het Grotestedenbeleid. Ook in het beleid voor achterstandsléerlingen komt Zuid-Limburg er bekaaid af: maar weinig leerlingen krijgen een 'voorrangsgewicht' en dat leidt bovendien maar zelden tot extra financiële middelen. Dit in tegenstelling tot de grote steden, die wel succesvol zijn in het aantrekken van additionele middelen. Voor een regio met een teruglopend aantal scholieren als Zuid-Limburg is dit extra ongunstig.

Het beter benutten van het aanwezige talent in Zuid-Limburg begint bij extra middelen voor prestatie- en motivatieverbetering, vergelijkbaar met de extra middelen die grote steden worden toebedeeld voor de kansarme groepen. Immers, het oplossen van grootstedelijke problemen vereist grootstedelijke middelen. Daarmee kan een positieve impuls worden gegeven aan de

onderwijsprestaties van veel kansarme- kinderen en daarmee ook aan hun sociaaleconomische situatie. Om dit te bewerkstelligen zouden Zuid-Limburgse gemeenten zich *gezamenlijk*, dus als regio, sterk moeten maken in Den Haag.

Het zou goed zijn om bij dit talentontwikkelingsbeleid ook te denken aan financiële ondersteuning van buitenschoolse activiteiten. Dit is vooral belangrijk omdat veel kansarme jongeren in hun vrije tijd van huis uit niet de stimulansen krijgen die ze zouden moeten krijgen. Daarom is het versterken van buitenschoolse activiteiten een belangrijke sociale innovatie, die kan voorkomen dat het in jongeren aanwezige talent al op jonge leeftijd verloren gaat. Daarbij ligt er niet alleen een taak voor de scholen, maar ook voor bedrijven en andere organisaties.

Een goed voorbeeld van de mogelijkheden die buitenschoolse activiteiten op dit punt bieden is het 'Lerend scoren in de wijk' programma van voetbalclub MVV . In dit programma fungeren sporters als rolmodel voor (kansarme) jongeren. Door het vergroten van zelfbewustzijn, motivatie en gezondheid, hebben deze sporters een gunstige invloed op de leerprestaties van de jongeren. Ook MKB-bedrijven kunnen bij uitstek bijdragen aan deze buitenschoolse activiteiten, omdat zij vaak het sterkst verbonden zijn met de lokale bevolking. Een grotere betrokkenheid van bedrijven bij scholen heeft ook een gunstige uitwerking op het dichten van de kloof tussen de vraag naar personeel van bedrijven en het aanbod van schoolverlaters

Met een gerichte gezamenlijke inspanning van overheden, scholen en het bedrijfsleven moet het mogelijk zijn om het kwart zwakst scorende leerlingen in het onderwijs te halveren. Kansrijke leerlingen zullen van zo'n extra inspanning automatisch meeprofitieren. "Handen aan de ploeg!" dus.

Denktank Netwerk Sociale Innovatie (NSI) Universiteit Maastricht:

Maurice Benneker (L1 Radio TV), Erwin Janssen (Dolmans Landscaping Group), Trui ten Kampe (Zuyd Hogeschool), Archi Leenaers (Anatech B.V.), Jef Pleumeekers (VWL Samenwerkend Limburg), Paul Rinkens (MVV Maastricht en Qbic Hotels), Eric Schlösser (IBC), Jos Schneiders (DSM Nederland), Lex Borghans, Anita van Gils, Andries de Grip, Mariëlle Heijltjes, Paul Iske, Paul Jungbluth, Trudie Schils, Thomas Thijssens (Universiteit Maastricht)

Illustratie: Zuid-Limburg versus regio Rotterdam

